

ВІДГУК
офіційного опонента,
доктора економічних наук, професора Гонти Олени Іванівни
на дисертаційну роботу Білика Ростислава Романовича
на тему: «Конкурентоспроможність регіонів України в системі зміцнення
їх економічної безпеки»,
подану на здобуття наукового ступеня
доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.05 –
розвиток продуктивних сил і регіональна економіка

Уважне й детальне ознайомлення з дисертацією та авторефератом Р.Р. Білика дає змогу сформулювати наступні узагальнені висновки щодо актуальності, особливостей, логічної структури, наукової новизни, практичного значення, а також загальної оцінки дисертаційної роботи, головні результати якої подані до захисту.

1. Актуальність обраної теми дослідження

Для України проблема забезпечення конкурентоспроможності регіонів залишалась актуальною впродовж усіх років незалежності. Насамперед це пов'язано з виходом України на світовий ринок, її залученням до глобалізаційних процесів, що супроводжуються загостренням суперництва з боку іноземних конкурентів та зростанням інших ризиків глобалізації.

Рівень конкурентоспроможності регіонів є індикатором успішності країни та ефективності функціонування різних сфер ринкової економіки. Отже, втрата конкурентоспроможності регіонів може призвести не тільки до зниження добробуту населення, але й до втрати економічної (і навіть політичної) незалежності, до нових загроз економічної безпеки як регіонів, так і держави в цілому. Тому необхідність підвищення конкурентоспроможності регіонів України

в системі їх економічної безпеки має стати найбільш пріоритетним та стратегічним завданням соціально-економічної політики України.

Актуальність дисертаційної роботи Р.Р. Білика обумовлена необхідністю адаптувати в умовах сучасних глобалізаційних викликів наукову методологію до розв'язання існуючих проблем конкурентоспроможності регіонів України в системі зміцнення їх економічної безпеки. Дисертація містить ґрунтовний аналіз теоретичних надбань і методології сучасної науки в контексті підвищення конкурентоспроможності регіонів України та оригінальні пропозиції автора щодо збагачення науково-методичного інструментарію засобами ефективного аналізу й прогнозування результативності зміцнення економічної безпеки регіонів України.

Рівень конкурентоспроможності та економічної безпеки регіону залежить від сукупності різноманітних чинників: ресурсного та виробничого потенціалу, інвестиційного забезпечення, ступеня економічної свободи регіонів в державі, регіональної бюджетно-фінансової політики, рівня розвитку ринкової інфраструктури, наявності підготовлених кадрів для місцевого самоврядування тощо. Перелічені складники потребують високого рівня управління регіональним розвитком і достатньої незалежності у формування власної політики для успішної реалізації її положень на місцях. Більшість науковців і фахівців у сфері регіонального розвитку погоджуються, що через недосконалу внутрішню структуру економіки багатьох регіонів неможливо виробити механізм забезпечення їх економічної безпеки.

Представлена дисертаційна робота, значною мірою, заповнює прогалини, що утворилися в сфері осмислення шляхів та способів підвищення конкурентоспроможності регіонів України, є системним дослідженням важливої наукової проблеми. Дисертація Білика Р.Р. є актуальною як за задумом, так і за нзкою поставлених у ній завдань. Автор досягає мети науково-теоретичного обґрунтування й розроблення пропозицій щодо конкурентоспроможності регіонів України в системі зміцнення їх економічної безпеки.

2. Рівень достовірності й обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій

Для досягнення поставленої мети автором проведене детальне вивчення, аналіз та узагальнення значного обсягу вітчизняних та зарубіжних наукових джерел з проблематики конкурентоспроможності регіонів України в системі зміцнення їх економічної безпеки. Список використаних джерел містить 428 джерел. Це, у свою чергу, дало змогу Р.Р. Білику визначити дискусійні й недостатньо опрацьовані аспекти обраної теми і окреслити новий напрям для власного дослідження. Як наслідок – чітко сформульовані мета, завдання, об'єкт і предмет дисертаційної роботи. Висновки за розділами дисертації логічно пов'язують концептуальні положення підходів до аналізу й удосконалення процесу підвищення конкурентоспроможності регіонів України в системі зміцнення їх економічної безпеки.

Розробки автора ґрунтуються на теоретичному фундаменті економічної науки, теоретичну і методологічну основу дослідження становлять фундаментальні положення економічної теорії та теорій регіоналізму. У дисертації застосовуються як загальнонаукові, так і спеціальні методи дослідження. Для забезпечення концептуальної цілісності дослідження використані методи: теоретичного узагальнення, порівняння, аналізу й систематизації (*при дослідженні сутнісної характеристики та змісту конкурентоспроможності та економічної безпеки регіону*); структурно-функціонального та порівняльного аналізу (*для аналізу структурної характеристики розвитку регіонів в системі зміцнення економічної безпеки України*); регресійно-кореляційного аналізу, головних компонент, багатовимірний статистичний аналіз (*для аналізу фінансових складових економічної безпеки регіону та зовнішньоекономічного його виміру*); експертних оцінок (*для комплексного оцінювання економічної безпеки на прикладі Чернівецької області*); методів стратегічного дослідження (PEST-, SWOT-аналіз) (*для оцінювання економічної безпеки регіону в контексті підвищення його*

конкурентоспроможності); системно-динамічного моделювання (для визначення шляхів підвищення конкурентоспроможності регіону в контексті зміцнення економічної безпеки України).

У дисертаційній роботі логічно розкрито поставлені завдання дослідження, що свідчить про досягнення обраної мети й завершеність опрацювання проблеми теоретичного та науково-практичного обґрунтування шляхів підвищення конкурентоспроможності регіонів України в системі зміцнення їх економічної безпеки.

Зміст дисертації є достатньо обґрунтованим та достовірним за своїми науковими положеннями, висновками та рекомендаціями. Дисертацію виконано відповідно до науково-дослідних тем: кафедри економічної теорії, менеджменту і адміністрування Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича «Інституційний механізм сталого розвитку України в умовах відкритої економіки» (реєстраційний номер 0106U003614) та «Детермінанти конкурентоспроможності соціально-економічних систем» (реєстраційний номер 0111U001287), в яких автором розроблено методологічний підхід до дослідження проблематики конкурентоспроможності економіки регіонів України; ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України»: «Механізми реалізації регіональної політики в умовах децентралізації влади в Україні» (номер державної реєстрації 0116U004035), у якій досліджено зміни щодо розподілу повноважень між державними, регіональними та місцевими органами влади в ході реалізації реформи адміністративно-фінансової децентралізації та «Механізм регулювання екологічної безпеки транскордонного регіону в умовах євроінтеграції України (номер державної реєстрації 0113U000107), де автором досліджено особливості інституційно-правового забезпечення екологічної безпеки транскордонних регіонів; Науково-дослідного економічного інституту Міністерства економічного розвитку і торгівлі України: «Гармонізація моделі розрахунку рівня тіньової економіки в розрізі видів економічної діяльності відповідно до оновлених міжнародних стандартів у сфері статистики національних

рахунків (СНР-2008 та КВЕД-2010)» (державний реєстр номер 0114U004260), в межах якої автором здійснено огляд наукових підходів до оцінювання рівня та структури тіньової економіки за видами економічної діяльності; Науково-дослідного центру з проблем оподаткування Національного університету державної податкової служби України (нині – Університет державної фіскальної служби України) «Методологія, організація та інформаційне забезпечення проведення горизонтального моніторингу великих платників податків» (державний реєстраційний номер 0112U000807), де автором сформульовано пропозиції щодо удосконалення моніторингу діяльності підприємств.

Аналіз змісту дисертації, опублікованих праць та автореферату підтверджує достатній ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, що містяться у дисертації і виносяться на захист. Наукові положення, висновки і пропозиції, викладені в дисертації, є належним чином обґрунтованими та достовірними. Достовірність результатів дослідження підтверджують високий рівень теоретичного обґрунтування, а також апробація на численних науково-практичних конференціях, опубліковані праці у фахових та інших наукових виданнях.

3. Новизна основних наукових положень, висновків і рекомендацій

У дисертації викладено сукупність теоретико-методологічних положень, висновків і рекомендацій, які містять наукову новизну і свідчать про особистий внесок автора у розвиток теорії та практики конкурентоспроможності регіонів України в системі зміцнення їх економічної безпеки.

З-поміж основних наукових результатів, які становлять особистий внесок дисертанта, можна виділити такі:

1. Автором сформульовано теоретичну парадигму дослідження конкурентоспроможності регіону в контексті зміцнення економічної безпеки України, які передбачають оцінювання соціально-економічного розвитку регіону

крізь призму трьох груп критеріальних ознак: стійкість до внутрішніх і зовнішніх коливань, адаптивність до мінливого середовища, ефективність використання внутрішнього потенціалу; здатність взаємодіяти з іншими регіонами та підтримувати власну конкурентоспроможність у розвитку певних видів економічної діяльності; досягнення визначених соціально-економічних цілей розвитку регіону та зміцнення його економічної безпеки не погіршуючи при цьому становища інших регіонів та рівня безпеки держави загалом (С. 127-132).

2. Удосконалено сутність поняття «конкурентоспроможний регіон», який розглядається як регіон, що ефективно використовує власні ресурси за умов мінімальної фінансово-ресурсної підтримки держави та розширення можливостей залучення коштів донорської та технічної допомоги (С. 10). На відміну від існуючих, такий підхід до трактування поняття є особливо важливим в умовах децентралізації влади та, відповідно, зміцнення фінансової спроможності територіальних громад та регіонів (С. 27-33). Також автором удосконалено поетапну модель досягнення синергетичного ефекту міжрегіональної взаємодії задля підвищення конкурентоспроможності регіонів через послідовну реалізацію таких етапів: ідентифікація конкурентних переваг регіонів та оцінювання міри їх реалізації; формування базових факторних компонент соціально-економічного потенціалу розвитку держави; системна реалізація потенціалу і поширення позитивних практик на інші території держави; зміцнення базових компонент економічної безпеки держави (економічної незалежності, стійкості та стабільності, здатності економіки до саморозвитку і прогресу) (С. 33-37).

3. Одержали подальший розвиток методичні підходи до моделювання взаємозв'язків домінантних чинників конкурентоспроможності регіонів та їх економічної безпеки, а також взаємовпливів цих чинників в контексті активізації соціально-економічного розвитку регіонів. Запропоновані підходи передбачають комплексне використання економетричного інструментарію (статистичних тестів Дікі-Фуллера, Філіпса-Перона, Гренджера, Джохансена) оцінювання наявності та

щільності зв'язків з-поміж перехресного масиву даних (питомі показники ВВП і промислового виробництва, зовнішньоекономічної та інноваційно-інвестиційної діяльності, соціального розвитку) (С. 211-224). Прикладне значення методики полягає також у емпіричному встановленні (з використанням векторних авторегресій) найбільш значимих чинників соціально-економічного розвитку регіону.

4. Дістали подальшого розвитку принципи державної регіональної політики зміцнення економічної безпеки як системної передумови конкурентоспроможності регіону, які доповнено принципами стратегічного планування і програмування, превалюючої інноваційності, інституційного підходу до формування і використання інвестиційного та фінансово-ресурсного забезпечення, інтеграції національних та регіональних проектів розвитку, інвентаризації та контролю, кооперування і конвергенції (С. 229-239). Дотримання вказаних принципів забезпечить узгодження політики підвищення конкурентоспроможності регіонів із забезпеченням базових параметрів їх економічної безпеки, а також сприятиме формуванню на їх основі найбільш дієвого інструментарію державної регіональної політики та соціально-економічної політики регіонів.

5. Визначено напрями зміцнення безпеки територіальних громад в ході реалізації адміністративно-територіальної реформи в Україні, які включають: інституціалізацію правосуб'єктності територіальних громад; набуття територіальними громадами права власника комунального майна; розробку та імплементацію стандартів і механізмів реалізації економічних прав, обов'язків та відповідальності територіальних громад; посилення персональної відповідальності представників органів влади, а також контролю за використанням, передачею у користування та відчуження комунального майна; запровадження повсюдного контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування, передусім з боку самих громад; здійснення заходів з удосконалення кадрового забезпечення

системи управління розвитком територіальних громад (С. 261-276).

6. В роботі обґрунтовано наукові підходи щодо модернізації механізмів реалізації регіональної політики в контексті децентралізації влади, зокрема доведено доцільність посилення стимулюючого впливу регіональних органів влади на економічний розвиток територій та державної підтримки найменш економічно розвинених територій і громад, оскільки вони характеризуються найвищим ризиком зниження конкурентоспроможності в умовах реалізації сучасних реформ (С. 272-287).

7. Удосконалено концептуальні засади налагодження взаємодії влади та громадськості при реалізації політики підвищення конкурентоспроможності регіонів шляхом: здійснення просвітницької роботи серед населення стосовно законодавчого забезпечення суспільно-політичних відносин; залучення громадськості до розробки та реалізації програм суспільно-політичного та соціально-економічного розвитку територій; запровадження навчання посадових осіб місцевого самоврядування, оволодіння ними методами роботи з громадськістю, способів її залучення до ефективної взаємодії (С. 277-303). Запропоновані кроки сприятимуть активізації участі громадськості у вирішенні соціально-економічних проблем розвитку територій.

8. В дисертації визначено стратегічні пріоритети підвищення конкурентоспроможності регіону в контексті зміцнення економічної безпеки, основними з яких є розвиток та посилення конкурентних позицій реального сектору економіки регіону; модернізація системи внутрішнього ринку регіону; зростання інвестиційної активності та нарощення інноваційного потенціалу регіонів; удосконалення інституційних реформ та структурних зрушень у підприємницькому середовищі; поглиблення транскордонного, міжрегіонального та міжгалузевого співробітництва; накопичення і ефективне використання інтелектуального капіталу (С. 291-300).

9. Автором розроблено систему інформаційно-аналітичного

забезпечення ідентифікації стану і умов економічної безпеки регіону, яка включає сукупність показників-індикаторів за п'ятьма компонентами: фінансово-економічною, соціальною, зовнішньоекономічною, інноваційно-інвестиційною та організаційно-інституційною (С. 366-379). Застосування запропонованої системи дозволило здійснити групування регіонів за рівнем економічної безпеки та визначити довгострокові орієнтири формування і використання конкурентних переваг регіонів в розрізі виділених груп за структурно-функціональними складовими конкурентоспроможності.

4. Теоретична і практична значущість результатів дослідження

Вагоме місце у роботі займає поглиблене теоретичне осмислення сутнісних характеристик системи підвищення конкурентоспроможності регіонів України з метою зміцнення їх економічної безпеки, подане автором в ґрунтовному аналізі широкого спектру поглядів, наукової полеміки з відомими вченими. В результаті такої полеміки дисертант, аналізуючи різноманітні погляди як вітчизняними, так і зарубіжними науковцями, виробив власний підхід щодо уточнення окремих економічних дефініцій, зокрема, щодо удосконалення сутності поняття «конкурентоспроможний регіон». Теоретико-методологічна складова роботи виконана автором дисертації науково коректно, логічно, професійно з внесенням відповідних уточнень в понятійний апарат.

Теоретико-методичні положення наукового дослідження використовуються у навчальному процесі Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича при підготовці науково-методичного забезпечення та викладанні навчальних дисциплін «Економічна теорія», «Економічна безпека», «Основи підприємництва», «Ринок нерухомості», «Підприємництво та бізнес-культура», «Економічна безпека» (довідка № 1/10 від 06.02. 2017 р.).

Практичне значення роботи Р.Р. Білика підтверджується результатами її апробації у відповідності до представлених офіційних документів, що містяться в

дисертації і змісті її автореферату. Зокрема, практичне значення результатів дослідження полягає у розробці науково-практичних рекомендацій щодо підвищення конкурентоспроможності регіонів в системі пріоритетів зміцнення економічної безпеки України.

Рекомендації та пропозиції дослідження використані в практичній діяльності центральних і регіональних органів влади, зокрема: Комітету Верховної Ради України з питань податкової і митної політики (довідка № 56/17 від 06.04.2017 р.) при підготовці Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2017 році»; Міністерства фінансів України при підготовці аналітичних матеріалів та стратегічних документів з удосконалення механізму зміцнення фінансової безпеки держави (довідка № 05000-08/170 від 17.03.2017 р.); Державної служби фінансового моніторингу України при підготовці науково-практичного коментаря до Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» (довідка № 4069/ 0320-05 від 25.09.2015 р.); Департаменту економічного розвитку Чернівецької обласної державної адміністрації (довідка № 01/ 296 від 17.03.2017 р.) при розробці Програми економічного та соціального розвитку Чернівецької області на 2017 рік; Фінансового управління Чернівецької міської ради при розробці бюджету м. Чернівців на 2017 рік (довідка від 19.12.2016 р. № 596); Українського фонду підтримки підприємництва (довідка №Ф-2 17-03/ 02-1 від 2 березня 2017 р.) при розробці пропозицій Фонду до Основних заходів Програми розвитку малого і середнього підприємництва у Чернівецькій області на 2017-2018 рр.; Регіонального фонду підтримки підприємництва по Івано-Франківській області (довідка № 07/03/17 від 10.03.2017р.) при розробці пропозицій до заходів Регіональної цільової програми розвитку малого та середнього підприємництва в Івано-Франківській області на 2017-2018 роки та Програми соціально-

економічного та культурного розвитку Івано-Франківської області на 2017 рік.

Результати дослідження використані також при підготовці аналітичної доповіді до щорічного послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2015 році» на виконання Розпорядження Президента України від 26.02.2015 № 229/2015 - рп., яка була виконана у Національному інституті стратегічних досліджень (підрозділ 2.2 – «Політика регіонального розвитку: реформи заради збереження цілісності країни») (довідка № 293/590 від 13.06.2015 р.).

5. Повнота висвітлення основних наукових результатів дослідження в опублікованих працях

За темою дисертації у відкритому друці опубліковано 62 публікації (загальний обсяг яких становить 55,3 друк. арк.), в тому числі: 2 монографії (одна одноосібна, загальним обсягом 20,5 д.а.), 34 статті у наукових фахових виданнях (загальним обсягом 17,2 д.а.), з яких 17 – у виданнях України, включених до міжнародних наукометричних баз, чотири – у періодичних виданнях інших держав, одна публікація в інших виданнях та 25 публікацій у збірниках матеріалів конференцій.

Автореферат написаний згідно з вимогами і повною мірою відображає зміст та головні здобутки автора, у науковому стилі, літературною державною мовою. Зміст автореферату та опублікованих наукових праць повною мірою відображає основні положення та висновки дисертаційної роботи.

6. Дискусійні положення та недоліки дисертації

Оцінюючи роботу загалом позитивно, варто відзначити наявні в ній дискусійні положення, окремі недоліки, а також висловити побажання щодо поглиблення подальших досліджень в обраному напрямі:

1. У розділі 1 (пп. 1.1.) автор проводить ґрунтовний огляд позицій науковців щодо визначення сутності конкуретоспосожності регіону (табл. 1.1, С.19 – 22) та далі по тексту. Проте авторське визначення конкуретоспроможності регіону: *«...конкуретоспроможність регіону можна визначити за ступенем використання внутрішнього потенціалу розвитку, здатністю у міжрегіональній взаємодії мати високі показники у певних видах діяльності, спроможністю досягнути очікуваних цілей»* (С.34) виглядає дещо схематичним, надто спрощеним. До того ж відсутній критичний аналіз попередніх наукових підходів до визначення конкуретоспроможності регіонів та узагальнюючих висновків щодо їх систематизації.

2. Потребує уточнення авторський підхід до формування ієрархії багаторівневої системи управління економічною безпекою держави та місця в ній управління економічною безпекою регіону на основі виокремлення окремих рівнів з функціональними складниками (С. 53-54). На нашу думку, у побудові представленої ієрархічної піраміди системи економічної безпеки держави (рис.1.3., С.54) було б бажано представити взаємозв'язки і взаємозалежності між елементами окремих груп функціональних складників визначених ієрхічних рівнів. Крім того, не зовсім зрозуміле змістовне наповнення такого ієрархічного рівня як «економічна безпека на мезорівні» та суб'єктна приналежність відібраних автором функціональних складників, що відповідають вказаному рівню (*«елементи внутрішньої структури: економічна незалежність; ефективність функціонування; здатність до розвитку»*).

3. У розділі 2 (пп. 2.2.) при представленні класифікації конкуретних переваг у відповідності з внутрішніми і зовнішніми чинниками, які впливають на

їх формування (рис. 2.2, С.131), автор цілком вірно визначає їх набір зокрема - внутрішні: географічні; чинники ресурсного забезпечення; ресурсні, виробничі, соціальні та організаційно-інституціональні чинники (С. 131-132). Проте, на наше переконання, дуже важливим чинником існування конкурентних переваг регіону є потенціал економічної ментальності населення, як і в цілому специфіка неформальних інститутів, що складені в регіоні. Адже такі чинники суттєво впливають на рівень підприємницької культури, особливості ведення бізнесу, схильності до нововведень, міжрегіонального і міжнародного динамізму контактів тощо. Взагалі зауваження щодо неприділення достатньої уваги ролі і значенню регіональної специфіки неформальних інститутів в аспекті конкурентоспроможності регіонів стосується роботи в цілому.

4. Звертає на себе увагу, що пп. 5.3. має назву *«Механізми підвищення конкурентоспроможності та забезпечення економічної безпеки регіону у процесі децентралізації»* (С. 340). Автор зазначає, що «...для досягнення належних результатів у сфері вибудування параметрів конкурентоспроможності регіону в процесі децентралізації влади в регіонах України необхідно реалізувати комплексний механізм із інституційною, організаційною та економічною складовими». На жаль, ні представлена схема (рис. 5.9. тексту дисертації (С. 362), рис. 7 тексту автореферату (С. 26), ні сама робота не містять чіткого описання такого механізму (мета, завдання, принципи, методи, інструменти тощо). Не простежується також ясність позиції автора: чи передбачається побудова, або вдосконалення, одного механізму, чи кількох механізмів, виходячи з назви підрозділу ?

5. Розглядаючи послідовність забезпечення конкурентоспроможності, економічної безпеки та соціально-економічного розвитку регіону (рис. 5.11, С. 374), а далі – наголошуючи на необхідності розробки Концепції державної регіональної політики щодо запровадження стратегічного планування реалізації конкурентних переваг регіонів України (С. 378 – 380), на нашу думку, автор вдається до уніфікації проблем досягнення конкурентоспроможності регіонів та

зміцнення їх економічної безпеки. Адже не простежується власна позиція дисертанта щодо врахування регіональної специфіки, унікальності чинників та їх окремих конфігурацій, що забезпечують досягнення певного рівня конкурентоспроможності регіонів з урахуванням вимог економічної безпеки.

Однак вказані недоліки та висловлені побажання не знижують загалом позитивної оцінки теоретико-методологічної, методичної й практичної значущості опонованої дисертації. Дисертант дійсно продемонстрував глибоке розуміння та сприйняття актуальності досліджуваної проблематики. Дисертаційна робота Білика Р.Р. є кваліфікованою завершеною науковою працею, виконаною автором особисто. Робота характеризується цілісністю логіки викладення, містить науково обґрунтовані теоретичні результати, а також науково-методичні та практичні положення, які є суттєвими для формування ефективної системи підвищення конкурентоспроможності регіонів України як важливої науково-прикладної проблеми зміцнення їх економічної безпеки.

7. Загальний висновок

Наукові положення, висновки та рекомендації, що містяться у дисертації, в достатній мірі обґрунтовані та достовірні, оскільки базуються на положеннях сучасної економічної науки та її методології; глибокому системному аналізі явищ і процесів, які існують впродовж порівняно тривалого періоду часу в системі регіонального розвитку України; сучасних методах наукового пошуку; власних науково-аналітичних напрацюваннях.

Для досягнення поставленої мети автором проведено детальне вивчення, аналіз та узагальнення значного обсягу вітчизняних і зарубіжних наукових джерел з проблематики конкурентоспроможності регіонів України в системі зміцнення їх економічної безпеки. Це дало змогу Р.Р. Білику визначити дискусійні та недостатньо опрацьовані питання з обраної теми і запропонувати новий напрямок для власного дослідження з метою вирішення важливої наукової проблеми.

Дисертаційна робота Р.Р. Білика на тему «Конкурентоспроможність регіонів України в системі зміцнення їх економічної безпеки» є цілісною, логічною, завершеною науковою працею, в якій автор запропонував вирішення важливої науково-прикладної проблеми – обґрунтував теоретико-методологічні основи та стратегічні пріоритети формування системи підвищення конкурентоспроможності регіонів України з метою зміцнення їх економічної безпеки. Зміст наукового дослідження Р.Р. Білика повністю відповідає паспорту спеціальності 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка.

Результати досліджень, за якими здобувач захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата наук, на захист поданої на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук дисертації не виносилися.

Враховуючи зазначене, вважаємо, що за структурою, змістом, обсягом, науковою новизною та оформленням дисертаційна робота «Конкурентоспроможність регіонів України в системі зміцнення їх економічної безпеки» відповідає вимогам пунктів 9, 10, 12, 13 “Порядку присудження наукових ступенів”, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24.07.2013 р. зі змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України № 656 від 19.08.2015 р. та № 1159 від 30.12.2015 р., а її автор Білик Ростислав Романович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка.

Офіційний опонент:

**доктор економічних наук, професор,
директор навчально-наукового інституту
економіки Чернігівського національного
технологічного університету**

О.І. Гонта

Вчений секретар

І.М. Олійченко